

Hayat

*Hayata, daima hayat.. dün-
yaya daha çok hayat katalım!...*

Nietzsche

Cilt VI. 29, Teşrinievel, 1929 .Sayı:142

Yazılar vs yazarlara

29 Teşrinievel
Yüksek tahsil meselesi
Ressamlarımızı anlamak
Bir cenaze alayı
Ahlak terbiyesi
Eğmont
29 - 30 Teşrinievel 1339
Frine'nin heykeli
Quetta çarşısı
Yolcu duygu ve görüşü

H. M.
Mehmet Emin
M. Şekip
Enis Behiç
Kadri
Sami Sabit
Gazi Mustafa Kemal
Şükûfe Nihal
İffet Halim
Cevat

Fotoğraf neler yapıyor?
Keman san'atı ve biz
Meydanlar
Yeşilcami ve Yeşilturbe
Acara cumhuriyetinde
Ankara postası
Kör kuyu
Eski kılıç (hikâye)
Şeytanın merhameti (hikâye)
Munisler (Dostoyevkiden)

Nusret Kemal
M. Ragıp
Celal Esat
Nurettin
İ. Hikmet
Hikmet Şevki
Faruk Nafiz
Aka Gündüz
A. Gaffar
A. Ragıp

29 Teşrinievel

Bugün Türkiye Cumhuriyeti altıncı yaşına giriyor. Altı yaşındaki bir teşekkül henüz çocuk dımdır. Bu çocuğu dikkatle büyütmek, kuvvetli yetiştirmek için bu günkü nesil, elinden ne geldi ise, yapmaktan çekinmedi ve bu ihtimamla cumhuriyeti miz şimdi bütün tehlikelere, bütün arızalara karşı emniyet içindedir.

Cumhuriyet, bu devrin, bu neslin çocuğudur. Onu biz evlat gibi sevdik. Bu çocuk gelecek neslin kardaşı, ondan sonrakilerin de babası olacak ve nihayet, mermer bir heykel gibi, nesilden nesle, asırdan asra, başı yukarda, göğsü geniş ve genç,

intikal edecektir. Biz, yarınki nesillerin tapacağı putu, bu yeni timsalde görüyoruz. Dünyada hiç bir put bu kadar mukaddes olmamıştır!

Gaziye Cumhuriyetten evel tanıdık, fakat Gazi Cumhuriyeti hepimizden evel tanımıştır. Bize Cumhuriyeti tanıtan odur, ve eğer o tanıtmamış olsaydı biz bu büyük hakikatın rüyasını görmeden istiklali gaiplere karışmış bir millettik. Bunun için Cumhuriyet, Gazi, bizim lisanımızda birbirine karışan, birbirile kaynaşan iki kelimedir ki bunu bizden öğrenecek olan bütün nesiller bu iki

kardeş kelimeyi birbirinden ayıramayacaklardır.

Gazi, yalnız zamanını aşmış, istikbale hüküm eden bir deha değildir, O aynı zamanda, mensup olduğu cemiyeti devrinin ilerisine götürmüş, milletine ve milletlere geniş yollar açmış bir dehadır. Bütün Asya, beklediği fecri, onun parmağının ucundan görebilir.

Gazi 1789 ihtilalini 1335 te yaptı. 1339 da bizi 1871 inkılabına erdirdi ve bugün bütün medenî milletler gibi, bütün medenî milletlerle yana, 1929 da bulunuyoruz.

H. M.

Egmont

Egmont, Goethe'nin 8 senede yazdığı bir eserdir. Bu eser hakikî bir temaşa eseri olmamıştır. Bunda tarih ve hakikat hatalarına da tesadüf edilir.

1 — Egmont hakkında bir kaç söz

Goethe, şaheserlerinden biri olan Egmont'u 1775 senesinde Frankfurt'ta manzum olarak yazmaya başlamış ve bilahare nesir olarak yazmaya karar vermiş ve nihayet İtalya seyahati esnasında 1787 senesinde bitirmiştir.

Egmont, Shakesberi takliden vücudı geçirilen ve cidden muvaffak olunan halk sahnelerine ve iptida bir hürriyet eseri olarak tasavvur edilmesine rağmen hakikî bir tarihî temaşa eseri olamamıştır. Bu eserde Holanda'nın İspanya'ya karşı istiklal ve hürriyet mücadelesinden ziyade bize k hramanın karakteri saadet ve felaket anlarında tasvir edilmiştir.

Goethe, tasvir ettiği Egmont'u tarihî hakikatlara da tevafuk ettirmemiş; mesela tarihin bize bildirdiği Egmont evli bir aile babası olduğu halde Goethe Egmont'u evlenmemiş serbest bir adam olarak göstermiş ve bunu da tasvir ettiği Egmont'un karakterine daha uygun geleceğini söyleyerek affettirmek istemiştir.

Bundan başka Goethe Egmont'tan elli altmış sene evvel yaşamış Machiavelli Egmont ile muasır addetmiş ve Holanda'ya ömründe bile ayak basmamış olan Machiavelli'i Holan'a naibei saltanatı hizmetinde dulundurmuştur.

Schiller, eserde tarihi mahalli renklerin istimalindeki san'atı takdir etmekle beraber büyük tarihi vazifesine daha

layık ve bizim de hürmet ve takdirimizi kazanabilecek bir Egmont arzu etmekte ve Egmont'ta ahlakî bir ihtiyaç olarak bulunması lâzım gelen bir çok evsafi noksan görmektedir.

Buna mukabil Goethe, bizim kendisine esef edeceğimiz sevinli bir in an ve kendisine acıya ağımız bir insaniyet mümesilliki ağır bir zamana kurban düşmüştür - tasvir etmek istemiştir.

II — Egmont'ta esas karakterler.

Goethe bize Egmont'u halı bir Holanda'lı yani hayattan memnun ve d ima neş'eli, serbest düşünceli ve açık fikrili, doğru sözlü olarak takdim ediyor. Egmont aynı zamanda şövalyekârî bir kahraman, bütün şövalyekârî ef'alde hayatında bir üstat, harpte cesur, sosyete hayatında tam bir kavalye, maiyetine ve küçüklerle karşı daima mültefit bir insan olarak karşımıza çıkıyor. Keddisine herkes gerek asker gerek halk - tarafından hürmet ediyor. Serbest ve hafif bir hayat sürüyor. Basit bir burjuva kızına Klara'ya olan aşkında kendini en ziyade bahtiyar addediyor. Yalnız vaz'iyet böyle masasız bir ömür sürmeğe müsade etmiyor.

Bu esnada Duc d'Alba ikinci hillip'in valisi sıfatile Holanda'ya geliyor; zeki bir siyasî ve kurnaz bir hayat adamı olan Oranien bununla

kendilerini tehdit eden tehlikeyi görüyor ve dostuna dikkat etmesini tavsiye ediyor; fakat Egmont tehlikeyi istihkar ediyor, korkmıyor, hatta Alba'nın huzuruna çıkıyor ve ona asıl düşünceli bir dost na açarmış gibi serbest ve açıkça memleketin vaz'iyetini ifşa ediyor, eyaletlerin kanunî haklarını yıkmak için gönderilen Alba'ya bu hakların temininden bahsediyor; ve Kırala karşı adakatinin ihlali diye de tefsir edilebilen bu mülakatın hitamında evkaf olunuyor. Yalnız Egmont hapiste bile Kralın adaletine, na bei saltanatın ve Oranien'in dostluğuna halkın muhabbetine itimat ediyor ve ümit ediyor. Fakat halk korkuyor, yeni idareden çekiniyor ve Egmont'un sevgilisi Klara'nın kendilerini isyana ve Egmont'u tahlise teşvik tecrübesine rağmen kendi mümessilini kurtamaya cesaret edemiyor ve bu suretle de Egmont, millet adamlarından her şeyden evvel sakın bir düşünce ile siyasî bir zekâ ve dikkat talp eden bu zamanda korkusuzluğunun ve gayet büyük olan itimadının kurbanı oluyor.

Fakat bu mağlubiyet zahiri kalıyor; Alba oğlunu Egmont'a idam kükmünü tebliğ ediyor, Egmont zindanına gelen Alba'nın oğlu ile konuşuyor ve onu kendine karşı bir aşk, bir hürmet, bir hayranıyet içinde bi

rakıyor. Bu suretle kendini siyasî glibine karşı galebeyi elde etmiş adde-
diyor. Hayatta daima neş'eli kalın
Egmont içinden ko kunç ye haksız
bir ölümden mütehasıl korkoyu ber
taraf ediyor.

Bu aralık Egmont rüyasında haya-
tının ilk ila esini, aşkı ve hürriyeti,
fedakâr maşukası Klara şek inde bir-
leşmiş olarak görüyor. Klara ona ölü-
münün Holanda'ya istiklal getireceğini
müjdeliyor ve ona zafer çelegini tak-
dim ediyor, bu rüyada onu tak iye
ediyor.

Artık başı eğilmeden idam sehpa-
sına gid bilir.

Goethe. Egmont'ta Klara'nın ka-
rakterini de hususî bir i timamla tas-
vir etmiştir. Klara, basit bir turjuva
kızı olarak daima taze, daima şen ve
daima hayattan memnun bir tip ola-
rak kalmış hatta halk sahnelerinde
fevkalâde bir cevvaliyet göstermiş ve
adeta bir kahraman olmak derecele-
rine gelmiştir. Egmont'un tevkifi ve
idama mehkûmiyeti ha'eri ü erine
zehir ile inihbar etmiştir.

III — Egmont'tan nümune

Biz burada Egmont piyesinin en
son parçasının tercümesini veriyoruz:

Alba'nın oğlu Egmont'u zindanda
ziyaret etmiş ve biraz evel onu terk-
etmiştir...

Egmont — (yalnız) Düşman ruhlu
adam!... Bu hayırkâr işi bana oğlunla
göstermeyi zannetmiyordun, onunla
ben bütün tasalarım dan ve ağrılarım-
dan, korkudan ve her türlü korkulu
hislerden kurtuldum. Sakin ve kat'î
bir halde tabiat son vazifesini talep
ediyor.

Her şey geçti, her şey bitti; beni
en son gece yatağımda kararsız bir
halde uyanık tutan her şey, şimdi
me burî bir kat'iyetle benim bütün
düşüncelerimi uyutuyor. (yatağına otu-
rur musiki işidilir) Ey tatli uyku, şimdi

sen saf bir saadet gibi - rica edilmek-
sizin, yalvarılmaksızın güle güle geli-
yorsun! Ve sıkı düşüncel rin düğüm-
lerini çözüyorsun: Neş'enin ve elemin
bütün hayallerini birbirine karıştırıyor-
sun: Derunî harmonilerin devirleri
arızasız, maniasız birbirine karışıyor.
Hoş bir cinnet içine sarılarak dalıyor
ve her şeyi bitiriyor. (Uyur, musiki
uykusuna refaket eder, yatağına arka-
sındaki duvar açılır ve parlak bir ha-
yal kendini gösterir. Semavî bir libas
içinde bulunan hürriyetin bir nur ile
muhat olarak bir bulut üstünde istirahat
ettiği görülür; hayalın sıması Klara'nın
hatlarını taşır, hayal uyuyan kahramana
doğru eğilir, simasında müteessif bir
ifade vardır, ondan müşteki olduğu
zannolunur, bir az sonra kendini toplar,
şen bir tavırla ona bir kucak ok gös-
terir yani neş'esini kaybetmemesini
sölemek ister. Ölümünün eyaletlere
hürriyet temin edeceğini ima eder ve
ona defneden bir çelenk Hayal elinde
çelenk onun başına yaklaşırken Ego-
ment yatağında - uyku içinde dönen
bir adam gibi - bir hareket yapar ve
yüzü yokarıya doğru çevrilmiş bir
hale gelir; hayal çelengi onun başı
üstünde tutar.

Bu esnada çok uzaktan tırampet
ve fülütlerden mürekkep bir harp mu-
sikisi duyulur. Bunun ilk nağmesile
hayal kaybolur. Gittide gürültü kuv-
vetlenir, Egmont uyanır. Zindan sabah
ışıklar ile oldukça aydınlanır. Egmont'u
ilk hareketi eller ile başını tutmak olur.
Kalkar, etrafın bakar, bu esnada elle-
r ile ha albaşını tutmakta devam eder.)
Çelenk kayboldu! Seni , güzel
hayal , gündüzün ışığı seni ka-
çırdı! Evet onlar gönlümün en tatlı
iki neş'esi birleşmişlerdi, evet birleş-
mişlerdi. İlahî hürriyet sevgilimden
şeklini ödünç almış ve o cazip kızda
muhibbesinin semavî elbisesine bürün-
müştü. Ciddî bir anda birleşmiş ola-
rak göründüler; hem sevimli, hem e
daha ciddi!

Kan bulaşmış ayaklar ile, uçan uç-
ları kana bulaşmış eteklerle karşıma
çıktı. Bu kan benim kanımdı ve bir

çok asillerin kanı idi. Hayır, bunlar
boş yere dökülmedi. Geçiniz meht
milletim, zafer ilaheleri seninle bera-
berdir. Deniz nasıl setleri aşar ve
yıkarsa siz de tiranlığın setlerini, zin-
cirlerini kırıp yıkınız ve tiranları ken-
dilerine bina ettikleri bin ların, setlerin
arasında boğunuz, çabuk çabuk!
(Tırampet sesi yaklaşır) Dinle, dinle!
Bu ses beni ne kadar çok harp ve
zafer meydanına doğru yürüyüşe da-
vet etmişti. Harp yoldaşlarım bu
tehlikeli, fakat şanlı yola ne kadar
neş'e ile çıkmışlardı.

Ben de bu zindandan şerefli bir
ölüme doğru gidiyorum. Yolunda ya-
şadığım hürriyet için gidiyorum ve
onun yolunda kendimi feda ediyorum.

(Zindanın arka duvarını ellrinde
teberlerle bir sıra İspanya aske i
kaplar).

Evet, bir araya gelin; sıralarınızı
sıklaştırın! Siz beni korkudamazsınız
ben mızrakların önünde mızraklara
karşı durmaya her taraftan beni tahdit
eden ölümle ihata edilmeye alıştırmış,
cesur bir hayatı iki mis'i daha seri
hissetmeye alıştım. (Tırampet sesi)
Seni düşman her taraftan ihata edi-
yor ve kapıyor, kılıçlar parlıyor. Dost-
lar, bir az daha cesaret! arkanızda
baba arınız anal arınız, kard şleriniz,
çocuklarınız var. Muhafız ask rleri
göstererek) ve bunlar hük mdarın
boş bir sözünü yerine getiriyorlar,
sizin ruhlarınızın arzusunu eğil. Varı-
nızı, yolunuzu eyi muhafaza edin ve
en sevgililerinizi kurtarmak için - be-
nim size verdiğim misal gibi - neş'e
ile, ölin.

(Tırampet sesi, Egmont askerlere
doğru arkadaki kapuya gi erken perde
düşer, musiki deha kuvvetle başlar ve
bir zafer senfonisiyle eser hitam bulur.

Sabit Sami

